

مرکز مجاز امام صادق (ع)

اصول الفقه (عام و خاص)

تعریف و اقسام عام

جلسه ۱۰۷

استاد نجار زاده

تعریف عام، خاص:

عام و خاص، از مفاهیم واضحی هستند که نیاز به تعریف نداشته و تفاسیری که در ذیل آنها وارد شده؛ جملگی شرح لفظ آنها بوده و صرفاً به منظور تقریب معنا به ذهن می‌باشند؛ لذا تعریف حقیقی برای آنها بیان نشده است.

مقصود از عام

مقصود از «عام»، لفظی است که مفهومی شامل آنچه عام صلاحیت برای انطباق بر آن را دارد باشد و بدین وسیله، حکم عام، برای تمام آنها ثابت می‌گردد.

گاهی به حکم، عام، گفته می‌شود به ملاحظه اینکه شامل جمیع افراد موضوع، متعلق و مکلف می‌شود.

مقصود از خاص

مقصود از «خاص»، حکمی است که صرفاً شامل برخی از افراد موضوع یا متعلق و یا مکلف می‌گردد یا به لفظی که دلالت بر آن دارد خاص را اطلاق می‌کنند.

تخصیص

تخصیص عبارت است از اخراج برخی افراد از شمول حکم عام؛ پس از آنکه لفظ عام، فی حدّ نفسه اگر تخصیص نمی‌بود شاملش می‌شد.

تخصیص

آن است که لفظ از ابتدا، بدون اینکه مرتکب تخصیصی شده باشند؛ فردی را که مشمول حکم نبوده شامل نمی‌گردد.

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

عام به اعتبار تعلق حکم به آن، سه قسم است:

۱- عموم استغراقی.

۲- عموم مجموعی.

۳- عموم بدلی. ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

عموم استغراقی:

آن است که حکم شامل هر فرد فرد موضوع شود؛ بنابراین، هر فرد به تنهایی، موضوع علی‌حده‌ای برای حکم می‌باشد؛ در نتیجه، برای هر حکمی که تعلق به فردی از افراد موضوع گرفته، عصیان خاصی می‌باشد مانند: اکرم کلّ عالم (هر فرد فرد از عالم را اکرام بنما)؛ در این مثال، به تعداد افراد عالم، موضوع برای وجوب اکرام تحقق داشته از این رو، هر کدام یک امثال علی‌حده‌ای لازم دارد و در مقابل، ترک اکرام هر فردی، یک عصیان و نافرمانی منظور می‌گردد.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

عموم مجموعی:

عموم مجموعی آن است که حکم برای مجموع، بما هو مجموع، ثابت باشد؛ به طوری که مجموع افراد یک موضوع را تشکیل دهند؛ مانند وجوب ایمان به ائمه علیهم‌السلام؛ که ایمان و اعتقاد به تمام ذوات مقدّسه، یک موضوع محسوب می‌شود؛ از این رو امثال حاصل نمی‌شود مگر به آوردن ایمان به جملگی ایشان.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv